

Nr 69.

Ankom till riksdagens kansli den 26 maj 1924 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 21 mars 1924 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 213, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslagit riksdagen antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Förslaget är av följande lydelse:

»Förslag

till

Lag

om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Härigenom förordnas, att 12, 24, 25, 46, 60, 61, 77 och 80 §§ i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skola erhålla följande ändrade lydelse:

12 §.

Finnes för beredande av lämplig och bekväm vägdelning erforderligt, att väg eller vägsträcka från delningen undantages, må den, i ordning, varom i 43 § stadgas, kunna från vägdelningen uteslutas för att medelst vägkassan underhållas.

Är jordbruksfastighet avsides eller obekvämt belägen i förhållande till den samma tilldelat vägstycke eller yppar sig, till följd av vägs beskaffenhet, märklig svårighet för behörigt fullgörande av jordbruksfastighet åliggande

Bihang till riksdagens protokoll. 1924. 10 saml. 35 häft. (Nr 69.) 1

vägunderhåll in natura, må fastigheten, där de väghållningsskyldiga, efter framställning av innehavaren, därtill samtyckt eller, om samtycke vägrats, Konungens befallningshavande på fastighetsinnehavarens besvär prövat skäligt bifall därtill lämna, befrias från vägunderhåll in natura och detta i stället ombesörjas av vägstyrelsen.

Därest för beredande av bättre och jämnare vägunderhåll sådant finnes nödigt, må de väghållningsskyldiga besluta, att samtliga vägar eller viss vägsträcka inom väghållningsdistriktet skola övertagas till underhåll medelst vägkassan; dock att beslutet för att bliva gällande skall underställas Konungens befallningshavandes prövning.

24 §.

Är för vägs upptorkande eller för erhållande av fri sikt erforderligt, att träd eller buske borthugges eller att träd kvistas, må vid vägsyn, varom i 35 § sägs, föreskrivas skyldighet för jordägaren att inom viss tid därom besörja; dock må jordägaren, där åtgärden för honom medför avsevärd skada, ur vägkassan njuta skälig ersättning därför med belopp, som av synemännen bestämmes. Det åligger förrättningsmännen att i det vid vägsynen förda protokollet verkställa anteckning om föreläggande, varom nu är sagt, samt, där ersättning till jordägaren finnes böra utgå, om beloppet därav. Om givet föreläggande skall landsfiskalen ofördröjligen låta bevisligen underrätta jordägaren ävensom, där jordägaren tillerkänts ersättning ur vägkassan, vägstyrelsen.

Underlåter jordägare efterkomma föreläggande att verkställa röjning, varom i första stycket sägs, äger landsfiskalen, sedan den för klagan över föreläggandet bestämda tid gått till ända, låta på lämpligt sätt verkställa röjningen på jordägarens bekostnad.

Kostnad för röjning, som enligt denna paragraf utföres genom landsfiskalens försorg, skall av vägstyrelsen förskjutas men av landsfiskalen omedelbart efter arbetets utförande uttagas av jordägaren. Saknar denne tillgång till kostnadens gäldande, skall den stanna å vägkassan.

25 §.

Utan Konungens befallningshavandes tillstånd må ej hädanefter utmed väg på mindre avstånd än 3,5 meter från vägens kant byggnad uppföras.

Utmed väg må ej inom nämnda avstånd utan Konungens befallningshavandes tillstånd förekomma upplag eller andra anordningar, som hindra vägens upptorkande eller fri sikt, ej heller annonstavlor, reklamskyltar och dylikt, dock må anordning, som tillkommit före den 1 juli 1924 eller allenast till följd av vägs omläggning, breddning eller annan därmed jämförlig omständighet skulle komma att falla under nämnda förbud, förbliva orubbad, där ej vid vägsyn föreskrives skyldighet för vederbörande jordägare att borttaga densamma. Vad i 24 § är stadgat om sättet för meddelande och om delgivning av där avsett föreläggande samt om ersättning till jordägaren för skada till följd av åtgärd, varom där är fråga, skall äga motsvarande tillämpning i fråga om föreläggande, varom nu är sagt.

Ej må inom synhåll från väg förekomma skylt eller dylikt av beskaffenhet att av vägfärdande kunna förväxlas med varningstecken.

Underlåter någon att ställa sig till efterrättelse föreskrifterna i andra eller tredje stycket och sker ej rättelse efter tillsägelse av landsfiskalen, eller efterkommes ej med stöd av andra stycket meddelat föreläggande, äger landsfiskalen föranstalta om rättelse på den felandes bekostnad; och skall vad i 24 § tredje stycket är stadgat angående uttagande och bestridande av där avsedd kostnad äga motsvarande tillämpning i fråga om kostnaden för åvägabringande av rättelse, som nyss nämnts.

46 §.

För bestämmande av beloppet av de till vägkassan ingående bidrag uppskattas särskilt för varje väghållare årligen kostnaden för underhållet den tid mark är bar av allmän väg, bro och färja.

Vid sådan uppskattning skall skäligen avseende fästas så väl å ortens pris på dagsverken och körslor som ock därå, att de till vägunderhåll in natura indelade i allmänhet äro i tillfälle att med egna arbetare och dragare fullgöra arbetet, ävensom å avståndet mellan den väghållningsskyldiga fastigheten och dess väglott; börande i uppskattningsinstrumentet utsättas detta avstånd ävensom, där detsamma är mer avsevärt, särskilt angivas det belopp, som anses motsvara väghållarens till följd av berörda förhållande ökade besvär.

60 §.

Av uppskattade kostnaden för underhållet av allmän väg, bro och färja lämnas tre tiondelar av statsmedel. Därutöver må väghållningsdistrikt, som äro med väghållning synnerligt betungade, kunna efter Kungl. Maj:ts prövning av staten erhålla särskilt understöd, i den mån medel, som för sådant ändamål må vara anslagna, därtill lämna tillgång.

Statsbidraget utbetalas till vägstyrelsen. Det statsbidrag, som belöper på underhållet av indelad väg, tillkommer dem, som sådant underhåll bestrida, och tillhandahålles dem av vägstyrelsen på lämpligt sätt.

Inom distrikt, där vägunderhållet in natura helt eller delvis utföres av därtill jämlikt 7 § förpliktade väghållare, skall den av särskilda nämnden uppskattade kostnad för underhåll av all indelad väg inom distriktet, som ej av vägkassan övertagits till underhåll, efter avdrag för därå belöpande bidrag av statsmedel, fördelas på de vägfyrkar, för vilka underhåll in natura fortfarande utföres, varefter det belopp, som enligt denna fördelning på varje sådan fyrk belöper, såsom vägskatt påföres varje annan vägfyrk. Vad därutöver erfordras för bestridande av vägkassans utgifter enligt den fastställda utgiftsstaten påföres samtliga vägfyrkar till lika andel för en var av dem. Hava väghållningsdistrikts samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan, skall hela det belopp, som utöver tillgängliga medel erfordras för täckande av vägkassans utgifter, på sätt nyss nämnts påföras samtliga vägfyrkar.

61 §.

Till ledning för vägs kattens bestämmande böra härads skrivar na varje år efter avslutandet av taxerings nämndernas arbeten och före den 1 juni till vägstyrelsens ordförande insända förteckningar, som för varje kommun beträffande de i väghållet deltagande beskattningsföremål summariskt upptaga, i fråga om fastigheter och frälseränta, taxeringsvärdet, särskilt å fastigheter, som utgöra vägunderhåll in natura, särskilt å staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar och särskilt å alla övriga fastigheter jämte frälseränta, samt i fråga om inkomst den beskattningsbara andelen därav.

Har inom väghållningsdistrikt allenast viss vägsträcka övertagits till underhåll medelst vägkassan, skall ovannämnda förteckning summariskt upptaga skilda värden å de fastigheter, för vilka vägunderhåll in natura fortfarande utföres, och å de fastigheter, som jämlikt 12 § befriats från vägunderhåll in natura. Har viss fastighet åliggande vägunderhåll allenast delvis övertagits av vägkassan, skall härads skrivar en för meddelandet av nyssnämnda uppgift med ledning av den vid gällande vägdelning upprättade graderingslängden beräkna, huru fastighetens taxeringsvärde skall anses fördela sig å det underhåll, som övertagits av vägkassan, och det, som fortfarande utföres för fastigheten.

Det åligger vägstyrelsen att, då viss vägsträcka övertages till underhåll medelst vägkassan, meddela härads skrivar en uppgift å de fastigheter, som helt eller delvis befriats från vägunderhåll in natura, samt jämväl i övrigt lämna de upplysningar, som kunna vara erforderliga för fullgörande av den härads skrivar en åliggande uppgiftsskyldigheten.

77 §.

Underlåter väghållare eller, där vägfogde finnes, denne att efter föreläggande eller anmaning, såsom i 35 § sägs, inom föreskriven tid bättra förekommande brister, eller underlåtes sådant av väghållare, som blivit om dylika brister av vägfogden underrättad, böte den försumlige från och med tio till och med två hundra kronor.

Eftersätter snöplogfogde vad honom enligt denna lag åligger, eller underlåter delägare i ploglag att fortskaffa snöplogfogdes uppåd eller att sådant uppåd hörsamma, eller försumma delägare i ploglag, för vilket snöplogfogde icke blivit utsedd, att hålla den ploglaget tilldelade vinterväg i fargillt skick eller att, där så tarvas, märka den ut, böte från och med fem till och med tjugu kronor.

Enahanda ansvar drabbar den, som gör sig skyldig till överträdelse av föreskrifterna i 25, 26, 27 och 31 §§ eller underlåter att ställa sig till efterrättelse föreläggande, varom i 24 § och 25 § andra stycket förmäles.

Böter, som jämlikt denna paragraf ådömas, skola tillfalla vägkassan och, där tillgång till deras fulla gäldande brister, förvandlas efter allmän lag.

Till böter enligt denna lag må ej dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

80 §.

Den, som med vägstämmas beslut ej nöjes, äge däröver anföra besvär hos Konungens befallningshavande inom tid, som nedan sägs; och varde den tid räknad från det sådant tillkännagivande, att stämma hållits, varom i 52 § förmäles, blivt i väghållningsdistriktets kyrkor uppläst.

I enahanda ordning och inom nedan angivna tid må klagan föras över vägdelning och särskilda nämndens uppskattning; skolande besvärstiden räknas, där fråga är om vägdelning enligt 45 §, från det klaganden erhållit sådan underrättelse, varom i samma paragraf stadgas, samt där besvären avse annan vägdelning eller särskilda nämndens uppskattning, i förra fallet från det kungörelsen om vägdelningens avslutande och i senare fallet från det den i 51 § omförmälda länskungörelse blivt i distriktets kyrkor uppläst.

I alla ovannämnda fall skola besvären, vid talans förlust, ingivas, i mål från Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län inom fyrtiofem dagar och i mål från övriga orter inom riket inom trettio dagar, dock att menighet, som klagar, äger åtnjuta femton dagars längre besvärstid.

Finner för prövning av besvär över vägdelning Konungens befallningshavande nödigt låta anställa syn, äge Konungens befallningshavande förordna ojävig lantmätare eller annan lämplig person att med biträde av två tillkallade jämväl ojävige gode män sådan syn hålla. Kostnaden för förrättningen skall förskjutas av vägkassan, men stannar på den, som vid sakens slut därtill skyldig provas.

Väghållare, som är missnöjd med åläggande vid vägsyn eller med beslut vid formlig efterbesiktning, varigenom han förklarats icke hava ställt sig till efterrättelse honom meddelat föreläggande att bota brist, äge däröver föra klagan hos Konungens befallningshavande, i förra fallet inom femton dagar från den dag, underrättelse om åläggandet blivt, på sätt i 35 § sägs, i socknens kyrka uppläst, och i senare fallet inom samma tid från den dag, då efterbesiktningen förrättats. Åtnöjes ej den, som erhållit föreläggande enligt 24 § eller 25 § andra stycket, därmed eller är vägstyrelse missnöjd med dylikt föreläggande, varigenom ersättningsskyldighet ålagts vägkassan, må klagan över beslutet föras hos Konungens befallningshavande inom femton dagar från det klaganden erhöll del av föreläggandet. Ej må klagan, varom i detta stycke sägs, verka uppehåll med verkställigheten av åläggande vid vägsyn eller hindra uttagande av kostnad, på sätt i 24 § sista stycket, 25 § sista stycket och 35 § sista stycket förmäles, med mindre Konungens befallningshavande annorlunda förordnar.

Har beslut vid vägsyn eller formlig efterbesiktning fattats i strid mot landsfiskalens mening, äger denne underställa detsamma Konungens befallningshavandes prövning.

Över Konungens befallningshavandes beslut i fråga, som i denna lag omförmäles, må klagan föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1924.»

Beträffande utredningen i ärendet tillåter sig utskottet hänvisa till de propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll.

Motioner. I sammanhang med denna proposition har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) nr 184 i första kammaren av herr *Rooth m. fl.*, likalydande med nr 294 i andra kammaren av herr *Olsson* i Broberg *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte för sin del antaga följande ändrade lydelse av 5 och 60 §§ i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet:

§ 5.

I — — — — för sig.

Är — — — — förbliva.

Hava inom två eller flera väghållningsdistrikt de väghållningsskyldiga fattat samstämmande beslut om förening av distrikten till ett väghållningsdistrikt, må dock Konungens befallningshavande, där vägunderhåll icke inom mer än ett av distrikten utföres av därtill jämlikt 7 § förpliktade väghållare, förordna, att beslutet skall lända till efterrättelse.

Delning — — — — må eljest, så vitt — — — — sägs.

Vad — — — — färja.

60 §.

Av — — — — statsmedel. Har inom väghållningsdistrikt dess samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan, skall dock statsbidraget beräknas å distriktets verkliga kostnader för vägunderhållet under näst föregående år, därest vägunderhållet då ålegat vägkassan, och skall därvid i underhållskostnad jämväl inbegripas all förvaltningskostnad, som icke uppenbarligen avser byggande av väg. Därutöver — — — — tillgång.

Statsbidraget — — — — sätt.

Inom — — — — vägfyrkar.

2) nr 285 i andra kammaren av herr *Jönsson* i Boa *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte för sin del antaga följande ändrade lydelse av 5 och 60 §§ i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet:

5 §.

I — — — — för sig.

Är — — — — förbliva.

Hava inom två eller flera väghållningsdistrikt de väghållningsskyldiga fattat samstämmande beslut om förening av distrikten till ett väghållningsdistrikt, må dock Konungens befallningshavande, där vägunderhåll icke inom

mer än ett av distrikten utföres av därtill jämlikt 7 § förpliktade väghållare, förordna, att beslutet skall lända till efterrättelse.

Delning — — — må eljest, så vitt — — — sägs.

Vad — — — färja.

60 §.

Av — — — statsmedel. Till den del vägunderhåll övertagits av väggkassan skall dock statsbidraget beräknas å distriktets verkliga kostnader för sådant vägunderhåll under nästföregående år, därest vägunderhållet då ålegat väggkassan, och skall därvid i underhållskostnaden jämväl inbegripas all förvaltningskostnad, som icke uppenbarligen avser byggande av väg. Därutöver — — — tillgång.

Statsbidraget — — — sätt.

Inom — — — vägfyrkar.

3) nr 186 i första kammaren av herr *Nilsson, Petrus, m. fl.*, likalydande med nr 298 i andra kammaren av herr *Johanson* i Hallagården *m. fl.*, vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta, att 60 § i lag av den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet må erhålla följande lydelse:

Av uppskattade — — — lämnas fem tiondelar av — — — tillgång.

Statsbidraget — — — samtliga vägfyrkar.

4) nr 295 i andra kammaren av herr *Olsson* i Broberg *m. fl.*, vari hemstälts, att riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring av 60 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, att grundbidraget till vägunderhållet höjes från nuvarande tre tiondelar till fyra tiondelar av kostnaden.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de gjorda framställningarna, hänvisas till motionerna.

Kungl. Maj:ts förslag innebär dels bestämmelser för främjande av väggkassans övertagande av vägunderhåll (§§ 12, 46, 60, 61), dels föreskrifter om bortröjande av träd och buskar för att underlätta vägunderhållet och minska anledningarna till trafikolyckor (§§ 24, 77, 80), dels ock förbud mot uppsättande av skyltar o. d. vid vägbanan samt missbruk av varningstecken m. m. (§ 25). I herrar Jönssons i Boa *m. fl.* motion samt i de likalydande motionerna av herr Rooth *m. fl.* samt herr Olsson i Broberg *m. fl.* (nr 294) föreslås dels bestämmelser för möjliggörande av sammanslutning av vägdistrikt (§ 5) — på denna punkt överensstämman motionerna — dels ock bestämmelser om statsbidragets beräkande å vägdistriktets verkliga kostnader för vägunderhållet (§ 60), i förstnämnda motion till den del vägunderhållet övertagits av väggkassan och i sistnämnda motioner allenast för det fall, att väggkassan övertagit distriktets samtliga vägar. Den andra av herr Olsson

m. fl. väckta motionen (nr 295) samt de av herrar Nilsson, Petrus, m. fl. samt herr Johansson i Hallagården m. fl. väckta motionerna avse höjning av statsbidraget från nuvarande tre tiondelar till i herr Olssons m. fl. motion fyra och i de två senare motionerna fem tiondelar av kostnaden för vägunderhållet (§ 60).

Utskottet. Såsom framgår av det förestående har allenast uti § 60 föreslagits ändringar Propositionen. såväl av Kungl. Maj:t som av motionärerna. Då emellertid Kungl. Maj:ts förslag icke heller på denna punkt äger något direkt samband med motionerna, vill utskottet här till en början yttra sig om propositionen i dess helhet.

§§ 12, 46, 60, 61. I ändamål att främja vägkassans övertagande av vägunderhåll har i propositionen föreslagits bestämmelser av innebörd, att även i fall, då vägkassa icke övertagit samtliga vägar i vägdistrikt, väghållare, som befrias från naturavägunderhåll, skall erlægga vägskatt liksom icke naturavägunderhållare i stället för att som nu till vägkassan erlægga det belopp, vartill underhållet på vägloten uppskattats med rätt att uppbära å vägloten belöpande statsbidrag. På sätt jämväl erinras i propositionen, ställde sig redan jordbruksutskottet vid 1921 års riksdag i princip gynnsamt gentemot ett motionsvis framkommet förslag i samma syfte. I anslutning härtill och med instämmande i de synpunkter, som av departementschefen nu anförts för en förändrad anordning i förevarande avseende, får utskottet förorda de föreslagna bestämmelserna.

§§ 24, 77, 80. Vad beträffar de bestämmelser, som avse beredande av ökad möjlighet att borttröja träd och buskar för att underlätta vägunderhållet och minska anledningarna till trafikolyckor, har utskottet likaledes funnit desamma av behovet påkallade. Med hänsyn till de ömtåliga intressen, som i olika avseenden kunna föreligga, finner sig utskottet emellertid böra uttala, att ifrågasvarande bestämmelser böra tillämpas med varsamhet, särskilt då det gäller planterade träd och buskar. Givetvis bör därvid även vederbörlig hänsyn tagas till historiska och estetiska värden.

§ 25. Icke heller mot de bestämmelser, som avse förbud mot uppsättande av annonstavlor m. m. i vägens omedelbara närhet samt förbud mot missbruk av varningstecken, har utskottet funnit anledning till erinran.

Utskottet förordar alltså samtliga i propositionen föreslagna ändringar och tillägg.

Motionerna. Utskottet övergår härefter till motionerna.

§ 5. Vad först beträffar den föreslagna ändringen i § 5 i syfte att möjliggöra sammanslagning av vägdistrikt, synes densamma väl motiverad av intresset att erhålla ekonomiskt bärkraftiga vägdistrikt, som på ett rationellt sätt kunna organisera sina vägarbeten. Med hänsyn till de svårigheter beträffande vägskattens utdebitering, som i annat fall skulle uppstå, har utskottet liksom motionärerna ansett erforderligt att såsom villkor för dylik sammanslagning uppställa, att icke inom mer än ett av distrikten vägunderhållet utföres av därtill jämlikt 7 § förpliktade väghållare.

Utskottet biträder därför detta förslag.

Beträffande förslagen om höjning av statsbidraget till vägunderhållet har redan nämnts, att de skilja sig därutinnan, att i herr Olssons i Broberg m. fl. motion i ämnet föreslås en höjning till fyra tiondelar och i herr Nilssons m. fl. samt herr Johansons i Hallagården m. fl. motioner till fem tiondelar av kostnaderna för vägunderhållet.

§ 60.
Statsbidra-
gets storlek.

Det torde till en början böra framhållas, att frågan om förhöjning av statsbidraget till vägunderhållet — vilket skulle innebära ett överskjutande av en större del av denna börda på landets samtliga skatteobjekt — på det närmaste sammanhänger med spørsmålet om vägbördans fördelning. Utskottet får erinra, att utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 24) i anledning av motioner, avseende ändring av grunderna för vägs kattens utgående, redan angivit sin principiella ståndpunkt till frågan rörande vägbördans fördelning på olika beskattningsföremål. Denna ståndpunkt innebär, att utskottet finner de nu rådande förhållandena i detta avseende synnerligen otillfredsställande, men att utskottet, med hänsyn till vad vid vägfrågans tidigare behandling förekommit, icke nu anser sig böra ifrågasätta någon ändring beträffande desamma, huru angelägen en sådan ändring än må vara. I samma utlåtande hemställde utskottet emellertid om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om åtgärder, i syfte att spørsmålet om vägbördans fördelning måtte kunna föreligga till riksdagens prövning samtidigt med kommunalskattefrågan. Ehuru nämnda utlåtande närmast rörde sig om vägs kattens fördelning, är det enligt utskottets mening självfallet, att även på nu föreliggande spørsmål måste anläggas samma synpunkt. Med denna uppfattning har utskottet icke funnit sig kunna förorda motionärernas förslag om förhöjning av statsbidraget till vägunderhållet. Utskottet vill härvid erinra, att ordinarie förslagsanslaget till bidrag till vägunderhållet, som för innevarande budgetår är upptaget till 3,200,000 kronor, i statsverkspropositionen (sjätte huvudtiteln s. 34) med hänsyn till ökad belastning föreslås att höjas till 4,700,000. De nu föreslagna ökningarna av statsbidraget skulle motsvara ytterligare förhöjning av sistnämnda anslagsbelopp till respektive i runt tal 6,250,000 och 7,850,000 kronor.

Slutligen föreligger frågan om sättet för beräkning av statsbidraget. Som bekant beräknas detta numera på grundval av den uppskattade kostnaden för vägunderhållet. Motionerna i nu förevarande avseende gå nu ut på, att statsbidraget skall beräknas å den verkliga kostnaden för vägunderhållet, varvid de av herr Rooth m. fl. samt av herr Olsson i Broberg m. fl. väckta motionerna begränsa sig till sådana vägdistrikt, där vägs kassan övertagit samtliga vägar. Utskottet finner motionärernas motivering för detta förslag förtjänt av beaktande. Uppskattningarnas bristfälligheter äro allmänt erkända, och goda skäl torde därför tala för att, i den mån det låter sig göra, övergå till verklig kostnadsberäkning. Jämväl utskottet finner riktigt, att förvaltningskostnaderna inbegripas vid denna beräkning. Såsom i sistnämnda motioner anförts, torde det åtminstone för närvarande möta vissa svårigheter i bokförings- och kontrollhänseende att i de fall, då allenast en del av vägnätet övertagits av vägs kassan, genomföra denna princip. Med hänsyn här-

Sättet för
beräkning
av statsbi-
draget.

till håller också utskottet före, att förändringen nu bör gälla endast distrikt, där samtliga vägar övertagits av vägkassan. Bestämmelse i nu förevarande avseende har utskottet ansett böra såsom nytt stycke införas i 60 §.

På grund av vad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa,

1) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt till motionerna I: 184, II: 294 och 295 ävensom till II: 285 i vad den sammanfaller med motionerna I: 184 och II: 294, för sin del antaga följande

Förslag

till

Lag¹

om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående
väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Häri genom förordnas, att 5, 12, 24, 25, 46, 60, 61, 77 och 80 §§ i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skola erhålla följande ändrade lydelse:

5 §.

I fråga om byggande och underhåll av allmän väg, bro och färja utgör varje härad en gemensamhet för sig.

Är vid den tid, då denna lag träder i kraft, härad delat i två eller flera väghållningsdistrikt, eller äro två eller flera härad eller delar därav då förenade till ett distrikt, må därvid förbliva.

Hava inom två eller flera väghållningsdistrikt de väghållnings-skyldiga fattat samstämmade beslut om förening av distrikten till ett väghållningsdistrikt, må dock Konungens befallningshavande, där vägunderhåll icke inom mer än ett av distrikten utföres av därtill jämlikt 7 § förpliktade väghållare, förordna, att beslutet skall lända till efterrättelse.

Delning av härad i särskilda väghållningsdistrikt, eller förening av härad eller delar därav till ett sådant distrikt må *eljest*, så vitt icke därom förordnats i den ordning 82 § stadgar, ske endast i sammanhang med vägdelning på sätt nedan sägs.

Vad sålunda om väghållningsbesvärets fördelning på särskilda distrikt är stadgat må ej innefatta hinder för kommuner eller landsting att lämna bidrag till byggande av allmän väg, bro eller färja.

¹ Ändringar i och tillägg till nu gällande lag angivas, då de hänföra sig till Kungl. Maj:ts förslag, med kursiverad stil och, då de hänföra sig till motionsvis framkomna förslag, med spärrad kursiverad stil.

12 §.

Finnes för beredande av lämplig och bekväm vägdelning erforderligt, att väg eller vägsträcka från delningen undantages, må den, i ordning, varom i 43 § stadgas, kunna från vägdelningen uteslutas för att medelst vägkassan underhållas.

Är jordbruksfastighet avsides eller obekvämt belägen i förhållande till densamma tilldelat vägstycke eller yppar sig, till följd av vägs beskaffenhet, märklig svårighet för behörigt fullgörande av jordbruksfastighet åliggande vägunderhåll in natura, må fastigheten, där de väghållningsskyldiga, efter framställning av innehavaren, därtill samtyckt eller, om samtycke vägrats, Konungens befallningshavande på fastighetsinnehavarens besvär prövat skäligt bifall därtill lämna, *befrias från vägunderhåll in natura och detta i stället ombesörjas av vägstyrelsen.*

Därest för beredande av bättre och jämnare vägunderhåll sådant finnes nödigt, må de väghållningsskyldiga besluta, att samtliga vägar eller viss vägsträcka inom väghållningsdistriktet skola övertagas till underhåll medelst vägkassan; dock att beslutet för att bliva gällande skall underställas Konungens befallningshavandes prövning.

24 §.

Är för vägs upptorkande eller för erhållande av fri sikt erforderligt, att träd eller buske borthugges eller att träd kvistas, må vid vägsyn, varom i 35 § sägs, föreskrivas skyldighet för jordägaren att inom viss tid därom besörja; dock må jordägaren, där åtgärden för honom medför avsevärd skada, ur vägkassan njuta skälig ersättning därför med belopp, som av synemännen bestämmes. Det åligger förrättningsmännen att i det vid vägsynen förda protokollet verkställa anteckning om föreläggande, varom nu är sagt, samt, där ersättning till jordägaren finnes böra utgå, om beloppet därav. Om givet föreläggande skall landsfiskalen ofördröjligen låta bevisligen underrätta jordägaren ävensom, där jordägaren tillerkänts ersättning ur vägkassan, vägstyrelsen.

Underlåter jordägare efterkomma föreläggande att verkställa röjning, varom i första stycket sägs, äger landsfiskalen, sedan den för klagan över föreläggandet bestämda tid gått till ända, låta på lämpligt sätt verkställa röjningen på jordägarens bekostnad.

Kostnad för röjning, som enligt denna paragraf utföres genom landsfiskalens försorg, skall av vägstyrelsen förskjutas men av landsfiskalen omedelbart efter arbetets utförande uttagas av jordägaren. Saknar denne tillgång till kostnads gäldande, skall den stanna å vägkassan.

25 §.

Utan Konungens befallningshavandes tillstånd må ej hädanefter utmed väg på mindre avstånd än 3,5 meter från vägens kant byggnad uppföras.

Utmed väg må ej inom nämnda avstånd utan Konungens befallningshavan-

des tillstånd förekomma upplag eller andra anordningar, som hindra vägens upptorkande eller fri sikt, ej heller annonstavlor, reklamskyltar och dylikt, dock må anordning, som tillkommit före den 1 juli 1924 eller allenast till följd av vägs omläggning, breddning eller annan därmed jämförlig omständighet skulle komma att falla under nämnda förbud, förbliva orubbad, där ej vid vägsyn föreskrives skyldighet för vederbörande jordägare att borttaga densamma. Vad i 24 § är stadgat om sättet för meddelande och om delgivning av där avsett föreläggande samt om ersättning till jordägaren för skada till följd av åtgärd, varom där är fråga, skall äga motsvarande tillämpning i fråga om föreläggande, varom nu är sagt.

Ej må inom synhåll från väg förekomma skylt eller dylikt av beskaffenhet att av vägfarande kunna förväxlas med varningstecken.

Underlåter någon att ställa sig till efterättelse föreskrifterna i andra eller tredje stycket och sker ej rättelse efter tillsägelse av landsfiskalen, eller efterkommes ej med stöd av andra stycket meddelat föreläggande, äger landsfiskalen föranstalta om rättelse på den felandes bekostnad; och skall vad i 24 § tredje stycket är stadgat angående uttagande och bestridande av där avsedd kostnad äga motsvarande tillämpning i fråga om kostnaden för åvägbringande av rättelse, som nyss nämnts.

46 §.

För bestämmande av beloppet av de till vägkassan ingående bidrag uppskattas särskilt för varje väghållare årliga kostnaden för underhållet den tid mark är bar av allmän väg, bro och färja.

Vid sådan uppskattning skall skäligt avseende fästas så väl å ortens pris på dagsverken och körslor som ock därå, att de till vägunderhåll in natura indelade i allmänhet äro i tillfälle att med egna arbetare och dragare fullgöra arbetet, ävensom å avståndet mellan den väghållningsskyldiga fastigheten och dess vägloft; börande i uppskattningsinstrumentet utsättas detta avstånd ävensom, där detsamma är mer avsevärt, särskilt angivas det belopp, som anses motsvara väghållarens till följd av berörda förhållanden ökade besvär.

60 §.

Av uppskattade kostnaden för underhållet av allmän väg, bro och färja lämnas tre tiondelar av statsmedel.

Har inom väghållningsdistrikt dess samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan, skall dock statsbidraget beräknas å distriktets verkliga kostnader för vägunderhållet under näst föregående år, därest vägunderhållet då ålegat vägkassan, och skall därvid i underhållskostnad jämväl inbegripas all förvaltningskostnad, som icke uppenbarligen avser byggande av väg.

Därutöver må väghållningsdistrikt, som äro med väghållning synnerligt betungade, kunna efter Kungl. Maj:ts prövning av staten erhålla särskilt

understöd, i den mån medel, som för sådant ändamål må vara anslagna, därtill lämna tillgång.

Statsbidraget utbetalas till vägstyrelsen. Det statsbidrag, som belöper på underhållet av indelad väg, tillkommer dem, som sådant underhåll bestrida, och tillhandahålles dem av vägstyrelsen på lämpligt sätt.

Inom distrikt, där vägunderhållet in natura helt eller delvis utföres av därtill jämlikt 7 § förpliktade väghållare, skall den av särskilda nämnden uppskattade kostnad för underhåll av all indelad väg inom distriktet, *som ej av vägkassan övertagits till underhåll, efter avdrag för därå belöpande bidrag av statsmedel, fördelas på de vägfyrkar, för vilka underhåll in natura fortfarande utföres*, varefter det belopp, som enligt denna fördelning på varje sådan fyrk belöper, såsom vägskatt påföres varje annan vägfyrk. Vad därutöver erfordras för bestridande av vägkassans utgifter enligt den fastställda utgiftsstaten påföres samtliga vägfyrkar till lika andel för en var av dem. Hava väghållningsdistrikts samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan, skall hela det belopp, som utöver tillgängliga medel erfordras för täckande av vägkassans utgifter, på sätt nyss nämnts påföras samtliga vägfyrkar.

61 §.

Till ledning för vägskattens bestämmande böra häradskrivarna varje år efter avslutandet av taxeringsnämndernas arbeten och före den 1 juni till vägstyrelsens ordförande insända förteckningar, som för varje kommun beträffande de i väghållet deltagande beskattningsföremål summariskt upptaga, i fråga om fastigheter och frälseränta, taxeringsvärdet, särskilt å fastigheter, som utgöra vägunderhåll in natura, särskilt å staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar och särskilt å alla övriga fastigheter jämte frälseränta, samt i fråga om inkomst den beskattningsbara andelen därav.

Har inom väghållningsdistrikt allenast viss vägsträcka övertagits till underhåll medelst vägkassan, skall ovannämnda förteckning summariskt upptaga skilda värden å de fastigheter, för vilka vägunderhåll in natura fortfarande utföres, och å de fastigheter, som jämlikt 12 § befriats från vägunderhåll in natura. Har viss fastighet åliggande vägunderhåll allenast delvis övertagits av vägkassan, skall häradskrivaren för meddelandet av nyssnämnda uppgift med ledning av den vid gällande vägdelning upprättade graderingslängden beräkna, huru fastighetens taxeringsvärde skall anses fördela sig å det underhåll, som övertagits av vägkassan, och det, som fortfarande utföres för fastigheten.

Det åligger vägstyrelsen att, då viss vägsträcka övertages till underhåll medelst vägkassan, meddela häradskrivaren uppgift å de fastigheter, som helt eller delvis befriats från vägunderhåll in natura, samt jämväl i övrigt lämna de upplysningar, som kunna vara erforderliga för fullgörande av den häradskrivaren åliggande uppgiftsskyldigheten.

77 §.

Underlåter väghållare eller, där vägfogde finnes, denne att efter föreläggande eller anmaning, såsom i 35 § sägs, inom föreskriven tid bättra förekommande brister, eller underlåtes sådant av väghållare, som blivit om dylika brister av vägfogden underrättad, böte den försumlige från och med tio till och med två hundra kronor.

Eftersätter snöplogfogde vad honom enligt denna lag åligger, eller underlåter delägare i ploglag att fortskaffa snöplogfogdes uppbåd eller att sådant uppbåd hörsamma, eller försumma delägare i ploglag, för vilket snöplogfogde icke blivit utsedd, att hålla den ploglaget tilldelade vinterväg i fargillt skick eller att, där så tarvas, märka den ut, böte från och med fem till och med tjuu kronor.

Enahanda ansvar drabbar den, som gör sig skyldig till överträdelse av föreskrifterna i 25, 26, 27 och 31 §§ eller underlåter att ställa sig till efterrättelse föreläggande, varom i 24 § och 25 § andra stycket förmäles.

Böter, som jämlikt denna paragraf ådömas, skola tillfalla vägkassan och, där tillgång till deras fulla gäldande brister, förvandlas efter allmän lag.

Till böter enligt denna lag må ej dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

80 §.

Den, som med vägstämmas beslut ej nöjes, äge däröver anföra besvär hos Konungens befallningshavande inom tid, som nedan sägs; och vare den tid räknad från det sådant tillkännagivande, att stämman hållits, varom i 52 § förmäles, blivit i väghållningsdistriktets kyrkor uppläst.

I enahanda ordning och inom nedan angivna tid må klagan föras över vägdelning och särskilda nämndens uppskattning; skolande besvärstiden räknas, där fråga är om vägdelning enligt 45 §, från det klaganden erhållit sådan underrättelse, varom i samma paragraf stadgas, samt där besvären avse annan vägdelning eller särskilda nämndens uppskattning, i förra fallet från det kungörelsen om vägdelningens avslutande och i senare fallet från det den i 51 § omförmälda länskungörelse blivit i distriktets kyrkor uppläst.

I alla ovannämnda fall skola besvären, vid talans förlust, ingivas, i mål från Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län inom fyrtiofem dagar och i mål från övriga orter inom riket inom trettio dagar, dock att menighet, som klagar, äger åtnjuta femton dagars längre besvärstid.

Finnes för prövning av besvär över vägdelning Konungens befallningshavande nödigt låta anställa syn, äge Konungens befallningshavande förordna ojävig lantmätare eller annan lämplig person att med biträde av två tillkallade jämväl ojävige gode män sådan syn hålla. Kostnaden för förrättningen skall förskjutas av vägkassan, men stannar på den, som vid sakens slut därtill skyldig prövas.

Väghållare, som är missnöjd med åläggande vid vägsyn eller med beslut vid formlig efterbesiktning, varigenom han förklarats icke hava ställt sig till efter-

rättelse honom meddelat föreläggande att bota brist, äge däröver föra klagan hos Konungens befallningshavande, i förra fallet inom femton dagar från den dag, underrättelse om åläggandet blivit, på sätt i 35 § sägs, i socknens kyrka uppläst, och i senare fallet inom samma tid från den dag, då efterbesiktningen förrättats. *Åtnöjes ej den, som erhållit föreläggande enligt 24 § eller 25 § andra stycket, därmed eller är vägstyrelse missnöjd med dylikt föreläggande, varigenom ersättningskyldighet ålagts vägkassan, må klagan över beslutet föras hos Konungens befallningshavande inom femton dagar från det klaganden erhöi del av föreläggandet.* Ej må klagan, varom i detta stycke sägs, verka uppehåll med verkställigheten av åläggande vid vägsyn eller hindra uttagande av kostnad, på sätt i 24 § sista stycket, 25 § sista stycket och 35 § sista stycket förmåles, med mindre Konungens befallningshavande annorlunda förordnar.

Har beslut vid vägsyn eller formlig efterbesiktning fattats i strid mot landsfiskalens mening, äger denne underställa detsamma Konungens befallningshavandes prövning.

Över Konungens befallningshavandes beslut i fråga, som i denna lag omförmåles, må klagan föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1924.

2) att motionerna I:186 och II:298 ävensom II:285 i vad den ej sammanfaller med motionerna I:184 och II:294 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 maj 1924.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Vid ärendets behandling hava närvarit:
från första kammaren: herrar *Hellström, Persson, Nils, Elisson, Eriksson* i Ljusdal, greve *Wachtmeister, Lindstrand, Lundell* och *Andersson* i Fältenborg; samt
från andra kammaren: herrar *Nilsson* i Tänga, *Olsson* i Broberg, *Johansson* i Uppmålby, frih. *Hermelin, Uddenberg* i Karlskoga, *Andersson* i Grimbo och *Carlström* i Helgagård.

Reservationer.

Vid 24 §.

1) av herr *Andersson* i Grimbo, som ansett, att i paragrafen stadgad röjningsskyldighet i vad rörde vägs upptorkande allenast borde få föreskrivas, där vägen ginge genom skogs- eller hagmark, ävensom att för rätt till ersättning för skada vållad av röjning icke borde uppställas krav på att den samma skulle vara avsevärd, och i anledning härav för denna paragraf föreslagit följande lydelse:

Är för vägs upptorkande, där den går genom skogs- eller hagmark, eller för erhållande av fri sikt erforderligt, att träd eller buske borthugges eller att träd kvistas, må vid vägsyn, varom i 35 § sägs, föreskrivas skyldighet för jordägaren att inom viss tid därom besörja; dock må jordägaren, där åtgärden för honom medför skada, ur vägkassan njuta skäligen ersättning därför med belopp, som av synemännen bestämmes. Det åligger förrättningsmännen att i det vid vägsynen förda protokollet verkställa anteckning om föreläggande, varom nu är sagt, samt, där ersättning till jordägaren finnes böra utgå, om beloppet därav. Om gifvet föreläggande skall landsfiskalen ofördröjligen låta bevisligen underrätta jordägaren ävensom, där jordägaren tillerkänts ersättning ur vägkassan, vägstyrelsen.

Underlåter jordägare efterkomma föreläggande att verkställa röjning, varom i första stycket sägs, äger landsfiskalen, sedan den för klagan över föreläggandet bestämda tid gått till ända, låta på lämpligt sätt verkställa röjningen på jordägarens bekostnad.

Kostnad för röjning, som enligt denna paragraf utföres genom landsfiskalens försorg, skall av vägstyrelsen förskjutas men av landsfiskalen omedelbart efter arbetets utförande uttagas av jordägaren. Saknar denne tillgång till kostnads gäldande, skall den stanna å vägkassan.

2) av friherre *Hermelin*.

Vid 60 §, första stycket.

av herrar *Olsson* i Broberg, *Elisson*, *Lundell*, *Andersson* i Fältenborg, *Andersson* i Grimbo och *Carlström*, vilka ansett, att utskottets utlåtande i denna del (statsbidragets storlek) bort hava följande lydelse:

»Beträffande förslagen om höjning av statsbidraget till vägunderhållet har redan nämnts, att de skilja sig därutinnan, att i herr *Olssons* i Broberg m. fl. motion i ämnet föreslås en höjning till fyra tiondelar och i herr *Nilssons* m. fl. samt herr *Johansons* i Hallagården m. fl. motioner till fem tiondelar av kostnaderna för vägunderhållet. Vidkommande de skäl, som i herr *Olssons* i Broberg m. fl. motion närmare utvecklas för en höjning av statsbidraget,

har utskottet icke kunnat undgå att finna desamma beaktansvärda. Det torde icke kunna bestridas, att den oerhörda stegring av kostnaderna för vägunderhållet, som till följd av motortrafikens utveckling under de senare åren ägt rum, i och för sig torde innebära mer än tillräcklig anledning för en sådan förhöjning. Härför talar även den av motionärerna åberopade omständigheten, att de fördelar, denna trafik medfört, tillgodokomma samtliga befolkningslager, icke minst stadsinneväarna. Utskottet har ej förbisett, att detta spörsmål vid 1922 års behandling av vägfrågan var ett av dem, varom enighet ej kunde uppnås. De förhållanden, som tala för en förhöjning av statsbidraget, synas emellertid utskottet nu framstå med sådan styrka, att utskottet icke ansett sig kunna underlåta tillstyrka dylik förhöjning. Vidkommande förhöjningens storlek har utskottet med hänsyn till det statsfinansiella läget ansett sig böra stanna vid det i herr Olssons i Broberg m. fl. motion framlagda förslaget om förhöjning av omförmälda statsbidrag till fyra tiondelar eller samma procenttal, som föreslogs i den av herr v. Sneidern m. fl. vid vägfrågans behandling 1922 avgivna reservationen. Utskottets får härvid erinra, att ordinarie förslagsanslaget till bidrag till vägunderhållet, som för innevarande budgetår är upptaget till 3,200,000 kronor, i statsverkspropositionen (sjätte huvudtiteln s. 34) med hänsyn till ökad belastning föreslås att höjas till 4,700,000 kronor. Den av utskottet nu föreslagna ökningen torde motsvara ytterligare förhöjning av anslaget till i runt tal 6,250,000 kronor. I händelse av bifall till utskottets förslag torde statsutskottet vid behandling av anslaget taga hänsyn härtill. Under åberopande av det anförda får utskottet alltså tillstyrka bifall till herr Olssons i Broberg m. fl. ifrågavarande motion.»

I anslutning härtill hava sistnämnda reseranter ansett, att stycket borde erhålla följande lydelse:

»Av uppskattade kostnaden för underhållet av allmän väg, bro och färja lämnas *fyra* tiondelar av statsmedel.»

Vid 60 §, *andra stycket.*

av herr *Andersson* i Grimbo, som ansett, att statsbidraget borde få beräknas å distriktets verkliga kostnader jämväl för det fall att icke samtliga distriktets vägar övertagits av vägkassan och därför i anslutning till motion II: 285 hemställt, att ifrågavarande stycke borde erhålla följande lydelse:

»*Till den del vägunderhåll övertagits av vägkassan skall dock statsbidraget beräknas å distriktets verkliga kostnader för vägunderhållet under näst föregående år, därest vägunderhållet då ålegat vägkassan, och skall därvid i underhållskostnad jämväl inbegripas all förvaltningskostnad, som icke uppenbarligen avser byggande av väg.*»